

Belma

En sympatisk dansk film om kärlek och invandringsproblematik.

Åldersrekommendation:

Åk 6 / Högstadiet / Gymnasiet

En filmhandledning av
Niklas Dahlström

I den danska filmen *Belma* möter 15-årige Rasmus två nya världar när han träffar Belma, flykting från Bosnien. Han möter kärleken, men också krigets ansikte i form av smärta och oersonligt hat. Rasmus empati när han kommer i kontakt med människor som upplevt ett krig utan vinnare prövar också åskådarens förmåga till inlevelse.

Handlingen

Anslaget i filmen är dramatiskt och har en stark dokumentär känsla. Belma och hennes far befinner sig i sitt hem i Bosnien och väntar på en buss som skall föra dem i säkerhet. Bussen kör fel och Belma och fadern tvingas skynda över en minerad åker för att hinna till bussen. Plötsligt exploderar en granat nära bussen och Belma rusar i panik ut i minfältet. Hon blir räddad tillbaka till säker mark av sin far och de lyckas ta sig upp i bussen. Belma tittar ut genom bussfönstret och ser sitt hem försvinna i fjärran.

I Köpenhamn sitter Rasmus, en 15-årig dataspelsfantast, framför sin dator och skjuter ner rymdskepp. Han bor tillsammans med sin ensamstående far. Då och då får Rasmus hjälpa till i faderns antikvitetshandel. Relationen mellan fadern och sonen präglas av värme om än ganska lakonisk och grabbigt tafatt. Pappan är förälskad i Anette, en ung kvinna Rasmus endast känner som kund i antikvitetssaffären. Denna kärlek är ännu en hemlighet för Rasmus.

Rasmus får snart själv något att

Börje Ahlstedt som sjömatrosen med Belma - Emina Isovici.

hemlighålla för fadern. När han är ensam i affären hittar han en plånbok på golvet. Han länsar den på pengar och slänger den i papperskorgen. Kort därefter knackar Belma på i affären och frågar på knackig danska efter sin plånbok. Rasmus förklarar att han inte hittat någon plånbok. Belma tackar och går därifrån. Det dröjer inte länge förrän Rasmus drabbas av dåligt samvete. Han cyklar iväg till flyktingförläggningen där Belma bor och överlämnar plånboken, utan pengar, till henne. Belma tackar honom och under samtalet dem emellan upptäcker Rasmus att Belma är någon.

En kort tid senare blir Rasmus påmind om Belma. Bland sedlarna han stulit ur Belmas plånbok finns också en bosnisk femdinarsedel. Rasmus beger sig på nytt till flyktingförläggningen och träffar då även Belmas far. Fadern vill så fort som möjligt tillbaka till Bosnien och tycker därför inte det är någon mening med att lära sig danska. Belma däremot ser möjligheten att starta ett nytt liv i Danmark. Hon

försöker intala sin pappa att krigets skyldiga skall dömas av domstolar och inte genom godtycke eller hämndbegär. "Det finns ingen rättvisa för oss", hävdar pappan.

Rasmus och Belma träffas allt oftare och kommer varandra nära. Rasmus gör vad han kan för att hjälpa Belma och hennes far.

På flyktingförläggningen dyker en dag Zeranovic upp. Flyktingarna känner igen honom som en ökad lägervakt som plågat många, däribland Belmas far. Några av flyktingarna beslutar sig för att skipa egen rättvisa. Belmas far försöker stoppa misshandeln av Zeranovic men grips av polisen tillsammans med de skyldiga.

Belma är rädd för att pappan, med sina erfarenheter från fångläger, inte skall orka med en fängelsevistelse. Rasmus får reda på att Zeranovic överlevde misshandeln och befinner sig på ett sjukhus. Han bluffar sig in på Zeranovics rum och får denne att medge att Belmas far försökte avbryta misshandeln. Detta innebär att Zeranovic kan fria Belmas far med sitt vittnesmål. Belmas far har

dock besöksförbud, men genom en idé Rasmus snappat upp via sitt dataspelade lyckas han och Belma få fram ett meddelande till fadern om att Zeranovic lever.

Samma kväll avslöjas både Rasmus och hans fars hemlighetsmakeri på ett mycket drastiskt sätt. Plötsligt står alla fyra: Rasmus, Belma, fadern och Anette och tittar på varandra efter att på få smugit in i huset där Rasmus och fadern bor. Förvåningen och förlägenheten byts till förtrolighet och samtal.

Kort därpå släpps Belmas far ur häktet. Belma kan inte överge sin far utan följer med honom tillbaka, till släktingar i Split. Rasmus lovar att komma och hälsa på när kriget är över. Filmen slutar som den började: bussen som far iväg med Belma, som nu ser Rasmus försvinna i fjärran.

Bödel eller offer?

I Milo Manchevskis *Innan regnet faller* finns en scen där en ortodox munk räddar livet på en albansk-muslimsk flicka undan ett gäng beväpnade makedonier. De flyr tillsammans för att i nästa ögonblick springa rakt i famnen på flickans muslimska släkt som omedelbart hotar skjuta ihjäl munken. Till deras stora förvåning är flickans etniska lojalitet svagare än kärleken till munken. I frustration över denna illojalitet väljer flickans bror att skjuta ihjäl henne. Eller rättare sagt: I en värld utan ord talar hatet genom vapen.

f Denna korta scen sammanfattar också de problemställningar som är centrala i *Belma*: Vem är bödel och vem är offer? Måste kärleken ge vika för hatet? Går vi miste om vårt språk, vårt sätt att uttrycka oss när hämnden förgiftar vårt inre?

I samtalen mellan Belma och fadern är det Belma som ser framåt. Pappan är kvar i sin roll som offer och den personliga hämnden tycks viktigare än att få ett slut på kriget. Belma hävdar att krigsförbrytarna kommer att få sitt straff, det är inte något fadern har med att göra. Faderns bitterhet över omvärldens flathet inför övergreppen i hans hemland är stor. Det handlar inte om rättvisa, utan hämnd! Tillfälle till detta ges när Zeranovic, lägervakten, kommer till flyktingförläggningen. Belmas kärlek till fadern har dock fått denne att se andra utvägar än

hämnden. Varför han ändrar sig framgår inte helt. Kanske är det kärleken till dottern, kanske har samtalen med Belma gjort att han ser sin och sitt hemlands situation annorlunda. Han är emellertid för ensam. När fadern försöker stoppa sina landsmän med argumentet att de, genom att döda Zeranovic, blir likadana som Zeranovic själv, svarar de bara: "Antingen är du med oss eller mot oss."

Även Zeranovics förvandlas i positiv riktning. Visserligen försvarar han sig med att han är soldat och bara lydte order, men när han i slutet av filmen ges möjlighet att genom sitt vittnesmål fria Belmas far, säger han: "Du skulle låtit dem döda mig". Han tycks inse att ingen åsikt, etnisk tillhörighet eller religion i världen rättfärdigar hans handlingar.

Engagemang

Även Rasmus förvandlas. Han vet mycket väl att pengarna han stulit i plånboken tillhör en flykting. Säkert tycker han synd om människor i nöd eller på flykt, men när chansen dyker upp att få några hundra kronor gratis, struntar han i vem plånboken tillhör - han har ju en dator som han måste betala. Men han rörs och berörs av Belmas situation så mycket att han vill göra något konkret för att hjälpa henne: allt från att ge henne pengar till att rädda hennes far ur fångelse. På TV möter vi dagligen människor som är i behov av hjälp. Människor som farit illa vid katastrofer eller övergrepp. Ändå är steget långt till att aktivt göra något.

f Vad krävs för att man skall engagera sig? Hur nära måste en händelse vara för att man aktivt skall göra något? Är den geografiska eller känslomässiga närheten viktigast? Vilken roll spelar TV-mediet? Vad är det som styr? Man säger att en tidnings nyhet skall uppfylla tre premisser för att väcka maximalt intresse hos läsaren: närhet i tid, geografisk närhet och ett personligt intresse för nyheten hos läsaren. Har TV satt denna regel ur spel? Väljer TV hur och när, vi skall engagera oss, oavsett om det gäller valar som flutit i land på Grönland, folk-mord i Ruanda eller Raul Wallenbergs försvinnande?

Dramaturgi

I *Belma* finns mycket stoff att använda i diskussioner kring dramaturgi. Filmen består av två parallella handlingar som flätas samman i varandra. Den ena tråden utgörs av Belma och problemen kring att vara flykting och krigsoffer, och den andra tråden representeras av Rasmus och svårigheten att vara ung och ha en fungerande relation till sin far. Dessa bägge trådar kontrasterar och belyser varandra. Belmas farofyllda situation där hon bokstavligen talat flytt för sitt liv sätts i förhållande till den vardagsdramatik som Rasmus och faderns hemlighetsmakeri och smusslande utgör. Möjligheterna att låta stora existentiella frågor samspe-la med allmänmänskliga vardagsproblem gör att man kan tydliggöra och renodla filmens budskap. I inledningen använder regissören sig av handkamera för att ge krigsbilderna autenticitet. Man använder sig ständigt av planteringar där händelserna på Rasmus dataspel gång på gång ger publiken tips om vad som skall hända. Granatexplosioner i Bosnien kontrasteras mot fyrverkeripjäser på Tivoli. Rasmus utveckling görs synlig: när hans engagemang tilltar lägger han ifrån sig sin keps. Exemplet är många. Det är tydligt, men det blir aldrig överdrivet.

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

Danmark 1996

Originaltitel: *Belma*

Manus: Pascal Lonhay

Regi: Lars Hesselholt

Foto: Eric Kress

Musik: Morten Olsen & Lisa Ekdahl

I ROLLERNA:

Belma - Emina Isovich

Belmas far - Rade Serbedzija

Rasmus - Simon Holk

Rasmus far - Jess Ingerslev

Fartygsmaskinist - Börje Ahlstedt

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 75 min

Censur: 11 år

Format: 1.1:66

Ljud: Dolby SR

DISTRIBUTION:

Svenska Filminstitutet, Box 27 126, 102 52 Stockholm

Tel. 08-665 11 00, fax 08- 661 18 20